

Вступне слово

Зміни під час війни невідворотні. Більшість, на жаль, від нас не залежить. Та тільки ми вирішуємо, які висновки робити й куди направляти своє життя. Коли росіяни напали на українців, розраховували, що ми здамося за три доби, але ми НЕЗЛАМНІ.

Ми сміливо даємо відсіч ворогу та змінюємося лише на краще.

У цій збірці ми зібрали приклади того, як змінилися пересічні українці після початку повномасштабного вторгнення, як вони вирости над собою, подорослішали, розставили пріоритети. Загарбники хотіли нас скалічити й вбити нашу ідентичність, але замість цього посприяли народженню нових зірок і громадських діячів.

Тож ми такий видатний народ, ми — українці. Ми — єдині. Ми — незламні!

□ Зміст □

4	Сімейна рукавичка
6	Як змінило моє життя 24 лютого
12	Тепер ми дивимось на все по-іншому
15	Вільний у час неспокійний
18	«Я завжди знала, що страх для мене не перепона»

Сімейна рукавичка

24 лютого курс життя кожного свідомого українця змінився. Досі до дрібниць пам'ятаю той ранок: шалений страх, відчай на межі з щирою вірою, сльози й швидкі рішення.

24 лютого я вперше проїхала за кермом понад 200 км. Хлопець і мама залишилися в столиці, забравши сестру, я сіла в авто й написали бабусі: «Готуй вареники, внучки їдуть», намагалася зберігати позитив. Виходило кепсько.

За 12 найстресовіших годин у житті ми доїхали в село. Красне Вінницької області. Місце, де я проводила кожне літо й де мрію побудувати кав'ярню, її тут не вистачає, хата, де живе бабуся і де над головою не літають ракети, як тоді здавалося.

Перші 2 дні з бабусяю ми майже не говорили. Я обривала телефон хлопця, який по всій Київській області збирав рідню. За кілька днів він усіх привіз. 28 лютого я опинилася в «Рукавичці».

Мама, тітка, моя сестра, двоє дітей тітки, її чоловік, двоюрідний брат, його вагітна дружина, моя сестра й бабуся, до якої несподівано з'їхатися всі родичі. Не пригадую, щоб на Різдво ми збиралися такою великою компанією.

У всіх у будинку були свої правила, але, на жаль, не свій простір. Тітка з родиною — з Запоріжжя, я — з Києва, брат — із Миколаєва, бабуся - родом зі Львова. У тривожних валізках кожен взяв і свої правила, характер і «закони дому».

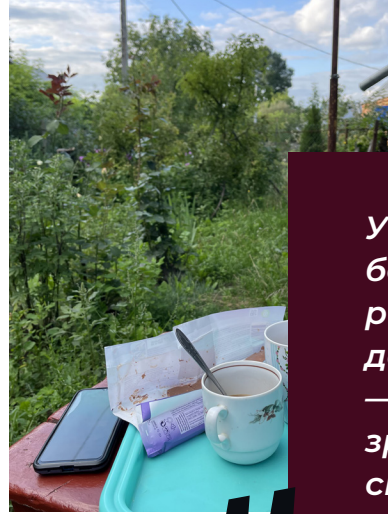
«Утречко!» — з цих слів починався кожен день, вихідні чи будні — тоді було не до рахунку. Олег, мій двоюрідний брат, професійний атлет, тому температура за вікном чи бажання інших поспати його не цікавили — о 6 він починав свій забіг. Його вагітна дружина, Аня, схоже так звикла до цього, що навіть не розплющувала очей, а міцніше обіймала подушку й поринала у сон. Я про таке

Ірина ГАВРИШ

тільки могла мріяти. «Шляк би його трафив з тим бігом, люди в селі зглядаються, як на дурного», — прокинулася бабуся. «Що подумают люди» було питанням номер 1, яке її турбувало. «Не розкидайте іграшок, приберіть свої “компютери”, застеліть ліжко мереживком, до мене люди зайти можуть», — разів 10 кожного дня повторювала ба. Щоправда, після приїзду «делегатії родичів» подружки не заходили до неї.

Мама і тітка Олеся, які виросли в цьому будинку сприймали ситуацію так, ніби це до них приїхали гості: влазили у кожну розмову й не пускали нікого до плити. Бабуся точно не відчувала себе господинею, всі вірили, що «рукавичка» максимум на тиждень два, тому не перечили. У 15 числах березня без попередніх розмов чи домовленостей, всі й так усе розуміли — ми склали 7 правил спільного життя:

У 15 числах березня без попередніх розмов чи домовленостей — всі й так усе зрозуміли — ми склали 7 правил спільного життя.

Прокидатися без криків, тихенько, щоб не збудити інших — перше правило ввела Даша, моя сестра.

Не бігати в людних місцях і не питати в магазині про наявність «городських» товарів — слово було за бабусяю.

Перші два правила стосувалися Олега, схоже, він найбільше втомив нашу «рукавичку».

Мити після себе посуд і складати іграшки після близнюків. Купувати лише заварну каву, ніякої розчинної!

Молодша частина гостей не погодилася з першою частиною правил, але Аня, яка ледь не впала через ляльковий візок серед залу навіть не дала дітям слово. За ранковий напій згодні всі, бабусине не скафе в гранулах кавою було важко назвати.

Виділити особистий час для перебування у залі.

Нам дуже не вистачало особистого простору, хотілося хоч кілька годин побути наодинці. Правило не спрацювало, виділити найбільшу кімнату в хаті одній людині - таке ми не могли собі дозволити.

Не знімати сторіз за участі старшої половини «рукавички». Тут вже прилетіло до мене, погодилася.

Сваритися між собою тихо, щоб люди не почули — думаю, зрозуміло, від кого правило.

Насолоджуватися цим часом разом, які б не були передумови. Рівно намальоване сердечко на ватмані.

У Красне ми приїхали кожен зі своїми правилами, особливостями характеру, бажаннями, але щоб не з'їхати з розуму в рукавичці треба було стати одним цілим. Вийшло у нас на відсотків 70. Сердечко.

Як змінило моє життя 24 лютого

Знаєте, мені б дуже хотілося сказати, що 24 лютого пройшло для мене як у тумані. Але це було б жахливою брехнею, тому що я й досі пам'ятаю кожна мить того дня. Непорозуміння під час швидких зборів, розгубленість під час прощання з подругою, паніка під час шляху до метро, сльози під час зустрічі з батьками, страх під час вибухів... Хоча, туман в той день теж був.

Того страшного ранку я прокинулася не вдома. За день до цього ми з подругою вирішили прогуляти пари й присвятити день собі. На вихідних вона мала поїхати в рідне місто. Тому ми вирішили влаштувати прощальну вечірку з ночівлею. Бо «хто знає, коли ми знову побачимось?». Тоді ми й подумати не могли, що ці слова стануть пророчими, а день дійсно буде прощальним...

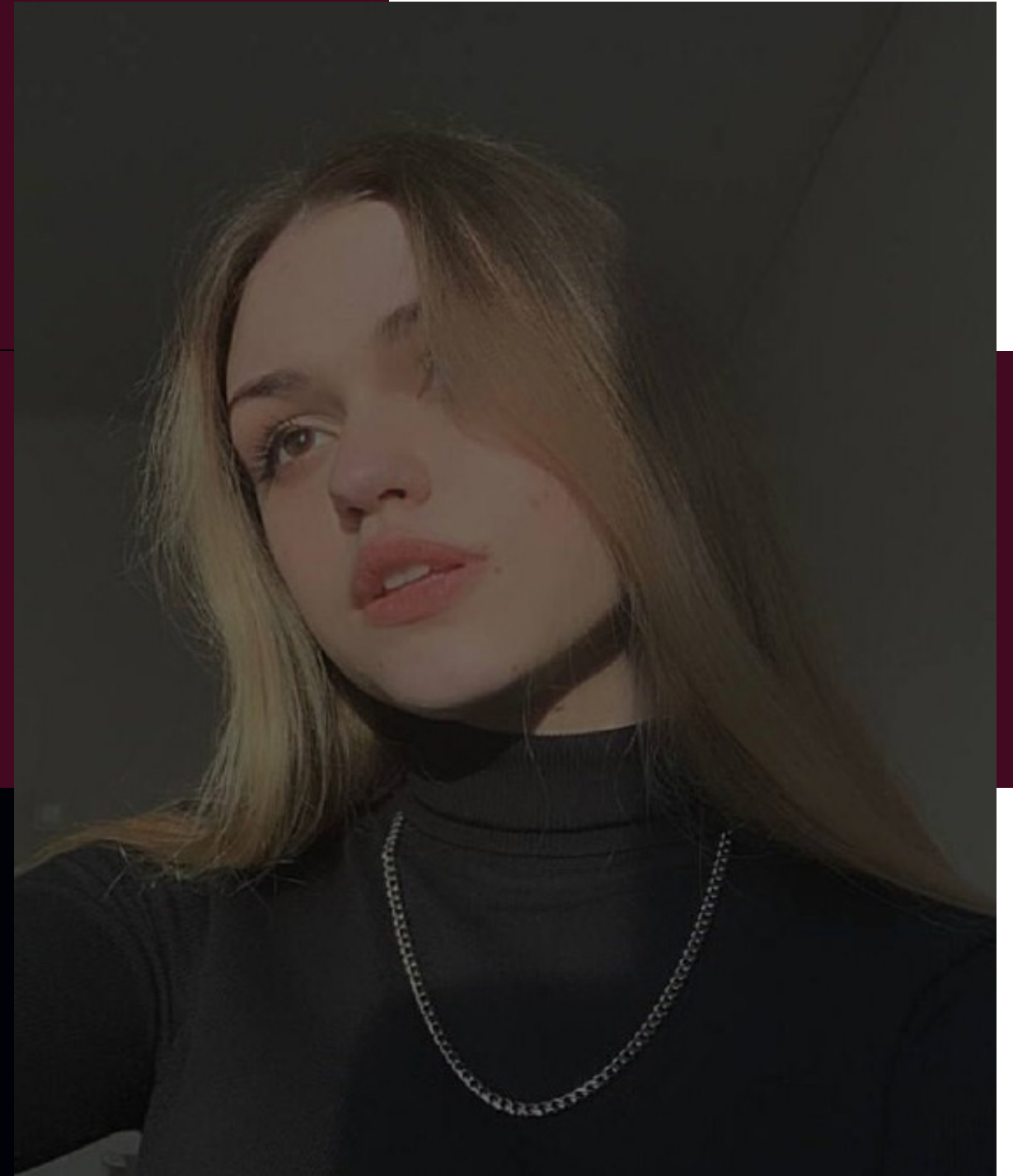
23 лютого ми були безтурботними. Гуляли торговельним центром, «шопилися», смакували бургери в Маці, сміялися й обговорювали плани на літо. Про війну теж говорили. Сидячи на кухні її орендованої однушки, ми пили сидр й розмірковували над тим, що війни у 21 столітті – це безглуздість і марна трата ресурсів. Який дурень на таке піде? Що ж, думаю, коментарі тут зайві...

Перед сном ми дивилися Ютюб, жартували й були абсолютно щасливими. А зранку наше звичне життя перевернулося з ніг на голову. Прокинулися від дзвінка батьків. Фраза «війна почалася» напружено застигла в повітрі...

Якщо чесно, до 24 лютого я часто марила думками про переїзд. Буду відвертою, я часто наговорювала на Україну. Погана економіка, недостатність можливостей, не дуже гарна репутація у світі, відсутність так званого «обличчя країни» і жахливий менталітет власного народу. Дивлячись на остогидлі старі «совкові» багатоповерхівки, я мріяла, що після навчання переїду кудись у Скандинавію, житиму в горах у своєму власному затишному будиночку й дихатиму прохолодним запахом гір і спокою. Мені здавалося, що десь там, в Європі, панує справжнє життя. В елегантній Великобританії. У романтичній Франції. У сонячній Італії. У середньовічній Чехії. У яскравій Америці. Будь-де, тільки не на Батьківщині...

Дивно це казати, але декому війна подарувала нові можливості. Ті, хто тікав від неї у пошуках порятунку, знайшли не тільки прихисток, але й своє місце.

Ми з Владою знайомі 11 років: жили в одному районі, ходили в одну школу, гуляли разом. Перші дні війни були для неї важкими. Біля її дому був військовий об'єкт. Прямо під вікнами постійно волила сирена. Вона не могла ні їсти, ні спати. Постійні істерики й панічні атаки забрали можливість нормально існувати. Тому за першої можливості Влада виїхала до Польщі. Там життя поступово поверталось до звичного ритму. Владу прихистила хороша сім'я. З'явилися нові друзі. Радувала й перспектива переїзду в Італію за якоюсь університетською програмою. Та за сім'єю все ж сумувала. Вирішила повернутися додому. Проте Київ вже давно перестав ним бути. Перша ж сирена вибила з колії. Їй знову захотілося звідси втекти. Нічого не тримало. Серце рвалося назад, в Європу. І вона, не роздумуючи ані хвилини, послідувала за його покликом...

Своє місце знайшла і я. Відверто кажучи, після 24 мені пропонували виїхати. Кудись далеко. Туди, де, не озираючись на похмуре минуле, я могла б збудувати світле майбутнє. Та я відмовилася. Відмовилася, коли мама наполягала на поїздці в Фінляндію до знайомих. Відмовилася, коли дядько кликав до себе в Іспанію. Відмовилася, коли брат пропонував поїхати з ним до Польщі. Мій дім тут. Був, є і буде. Боляче, але тільки з початком повномасштабної війни я зрозуміла, що моє справжнє життя саме тут, в Україні, у Києві, не в найприємнішому його районі, але в такому звичному. А ті старі «совкові» багатоповерхівки не такі й остогидлі...

Та не мені одній війна відкрила очі. Багато хто зрозумів, що Україна — краща за якісь там Америки та Європи. Моя найкраща подруга Маша ще до початку вторгнення переїхала в Канаду на навчання. Спочатку все було класно. Високий рівень життя, нові можливості, привітні люди. Та за цією гарною обгорткою була не дуже смачна цукерка. Такі зазвичай ми віддавали батькам – вони все з'їдали. За високим рівнем життя ховається купа бюрократичної тяганини. Можливості, як виявилось, всюди однакові. Та й люди більше не такі привітні, як раніше. Як казав Тарас Шевченко, на чужині не ті люди, тяжко з ними жити. Додому хотілося нестерпно. А після новин про війну — ще дужче. Бо серце боліло за кожне зруйноване місто, за кожне втрачене життя...

Думаю, після цього жаху ми нарешті навчилися цінувати те, що маємо. Навчилися радіти кожній миті життя. Навчилися любити себе, своїх рідних, свою Батьківщину.

Я й словами не опишу, наскільки сильно я люблю свою Україну. Люблю нашу славетну історію. Люблю нашу багату культуру. Люблю наш синьо-жовтий стяг (ніколи раніше не помічала, наскільки ж він все-таки гарний). Люблю кожну мить, проведену тут, попри те, що не всі вони могли бути приємними. Шкода, що усвідомила це тільки зараз...

Хоча насправді приклад цієї любові завжди був поруч зі мною — мої батьки. Вони наголошували на тому, що за гарним майбутнім не треба гнатися туди, його потрібно будувати тут. Після оголошення повномасштабної війни тато одразу пішов у лави територіальної оборони. Наші з братом вмовляння залишитися ніхто не хотів чути.

— Я буду захищати свою країну. Це мій обов'язок, — серйозно сказав тато.

— Не тримайте його, він не зможе інакше, — сумно зазначала мама.

Вона теж не була рада такому рішення. Та їй залишалося лише підтримати свого чоловіка й стати моральною опорою для нас усіх. Виїжджати кудись з країни вона також не планувала. Просто не могла залишити тата тут одного. А ми з братом не могли залишити їх обох...

Кажуть, все, що нас не вбиває, робить нас сильнішими. Маю сумніви, що пан Ніцше казав це в часи війни. Усе, що нас не вбиває, нас ламає. Закарбовує, так. Але ламає. Ламає із неприємним хрускотом і до присмаку крові в роті. У мені теж тоді щось надломилось. Здається, це була моя дитяча наївність і невимушеність. Кумедно, але рожеві окуляри завжди розбиваються скельцями всередину.

Але, знаєте, це не так погано. Війна навчила розставляти нас життєві пріоритети. Вона пробудила нашу свідомість. Запалила напівзотлілий патріотизм. Розбурхала ген волелюбства. Так, нам досі страшно. І це нормально. Та вибору в нас немає. Тільки перемога. Тільки воля. Тому наші воїни мужньо вистояють ворожі обстріли. Тому наші чоловіки без зайвих роздумів кидаються на танки голіруч. Тому наші жінки без жодних вагань закривають своїми спинами дітей. Герої — скаже хтось? Українці — відповім їм я. Тому що за всіма цими подвигами стоять не супермени із надздібностями, а звичайні люди. І саме ці звичайні люди зараз стоять на варті миру у всьому світі.

Війна згуртувала нас. Мабуть, ми ніколи не були такими єдиними, як зараз. Нас об'єднало спільне горе. Нас пов'язав спільний біль. Незнайомці стали рідними. А для рідних нічого не шкода. Не шкода спільного даху над головою. Не шкода пачки печива й теплого світла. Не шкода грошей. Не шкода материнської ласки...

Жарти жартами, та ми непереможний народ. Поки росіяни тікають від мобілізації, українці отримують відмови у військкоматі, бо «місць немає». Поки росіяни місяцями збирають на черевики й форму, українці за кілька днів збирають на 3 байрактари. Поки росіяни говорять про «братські народи», українці усіма способами доводять зворотне. Ми ніколи не були братами. Ніколи й не будемо. Поки росіяни ліплять усюди букви «зет» і кричать про свою «перемогу», українці виборюють справжню **перемогу**. Захищають кордони. Волонтерять і допомагають нужденним. Підтримують економіку. Донатять. Обороняють країну на міжнародному рівні. Тому що, на відміну від росіян, нам є за що боротися.

Та, якто кажуть, у кожній медалі є дві сторони. Війна об'єднала нас на зовнішньому рівні, та все ж роз'єднала на внутрішньому. Усе частіше українці починають «гризтися» між собою. Дамокловим мечем над нами повисло мовне питання. Одні «топлять» за повну українізацію, інші не вагаються перелаштовуватися з того, до чого звикли за все життя. І тих, і інших можна зрозуміти. Та жодна зі сторін цього не хоче. І тут, хоч як би не хотілося цього визнати, росія досягла того, чого хотіла — поділила Україну на Західну й Східну. І замість того, щоб виплеснути ненависть, якою сповнилися наші серця за весь цей час, на спільного ворога, ми виплескуємо її одне на одного. З війною ми стали сильнішими, та при цьому ми втратили свою людяність і душевність...

«Западенці безсердечні, наживаються на чужому горі, ще й українською змушують говорити» — не раз доводилося чути на початку війни... Якщо чесно, ситуація двояка. Не бачу сенсу шукати тут винних, адже, мені здається, їх тут немає. Як немає і

правих. Основна проблема в тому, що люди просто не хочуть і не можуть зрозуміти «опонента». Ті, хто засуджують, ніяк не можуть зрозуміти, що поки Схід і Південь тримають оборону, Захід і Центр підтримують тил, у тому числі й економічний. А тим, кого засуджують, варто було б увійти в положення й знайти в собі краплину співчуття.

Така сама ситуація і з популярною останнім часом тезою «поки одні кайфують, веселяться і знімають сторіс в інсту, ми сидимо в підвалах без їжі й світла». Розумієте, ми розучилися чути одне одного. Ми перестали довіряти не тільки зовнішньому світу, але й самим собі. Ми постійно шукаємо зраду там, де її немає. Ми постійно намагаємося засудити своїх же. У нас є один єдиний ворог, та ми все прагнемо зробити ворогами одне одного.

Я не хочу нікого засуджувати, правда. Я розумію, чому це відбувається. У всіх болить. Абсолютно кожне українське серце болить за все, що коїться з країною і народом. Навіть у тих, хто вдає, що все добре. Навіть у тих, хто не зізнається. Бо зізнатися у болі — це оголити душу й визнати слабкість. Тому кожен намагається цей біль приховати за агресією. Ніколи не помічали, що зриваємося ми саме на найрідніших? У тому то й сенс...

24 лютого життя кожного українця перетворилося на фільм, який різко поставили на паузу на невизначений термін. Але якщо у фільмі можна відмотати момент назад, то з життям, на жаль, так не вийде. Тому що як раніше більше не буде ніколи.

Ми ще довго не зможемо дивитися на пролітаючі в небі літаки, які колись замріяно проводжали поглядом. Ми ще довго не зможемо дивитися на новорічні салюти, заради яких колись неслися до вікна через всю квартиру. Ми ще довго не зможемо із настанням темряви вмикати вночі світло, що колись було буденною звичкою. Ми ще довго не зможемо довіряти світові...

З того дня ми навчилися відрізняти звуки віддачі ППО від «прильотів». З того дня ми звикли до сирен. З того дня сон на підлозі в коридорі більше не був некомфортним. З того дня запитання «як ти?» стало найбільшим проявом любові. З того дня ми навчилися відчувати біль кожного українця...

Що я можу сказати у підсумку? Українці показали всьому людству, що таке справжня боротьба за свободу. Та в цій гонитві за справедливістю ми частково втратили себе. Війна стала для нас важливим уроком, який не тільки відкрив очі на гнилу серцевину цього світу, але й викрила наші слабкості та вказала на недоліки. І правда, у нас дуже багато проблем. І з ними доведеться розбиратися не один рік. Ми тільки починаємо свій довгий і тернистий шлях як свідомі нація. Ми тільки на старті свого щасливого українського майбутнього. І хоч ми зараз трохи поламані, та все ж ми незламні...

Тепер ми дивимось на все по-іншому

Наше життя ніколи не буде таким, як раніше. На жаль. Чи може все ж на щастя?

24 лютого. Харків. Я зустрів війну з перших вибухів, очікуючи на них всю ніч (точніше сказати: сподіваючись, що не почую їх). Пам'ятаю, як о 3 годині ночі, доробляючи домашнє завдання з теорії журналістики, я отримав повідомлення від подруги, що західні ЗМІ повідомляють про можливе вторгнення росії саме цього ранку. **Час летів так сповільнено, що стрімголов.**

4 ранку. “Я затамував подих, — пишу я”. “Я теж, — отримую повідомлення у відповідь. — Час так довго тягнеться. Це кошмар наяву”. А через годину коливань, чи буде врешті війна, вона почалась. Почалася гучно, уривчасто і безжалісно.

1 жовтня. Київ. Згадуючи той час, досі не віриться, що це могло статися. І життя “до” вже ніколи не буде колишнім. Але про це більш детально.

У перший день війни, як зрозуміло, я не зміг виспатись. Натомість я постійно оновлював стрічку новин, не пропускав жодного повідомлення від друзів і навіть уперше в житті увімкнув YouTube-трансляцію російського телевізійного каналу (погано пам'ятаю який саме). Тоді все, що відбувалося, було як уві сні. Смішно виходить: спав не лягати, а сон бачив. Після 15 вибуху під 6 ранку я розбудив батьків, повідомив про початок війни і схвилювано почав питати про наш подальший план дій. У відповідь я отримав неочікуване **“Йди спати. Все буде добре”**. Досі при згадці стає кумедно, наскільки тоді мої батьки залишалися спокійними.

О 8 ранку вже вся родина була на кухні й дивилась випуск новин ТСН.

— І що далі? — запитав брат.

— Може поїдемо на дачу? — додав я.

У нас був заміський будинок в Харківській області.

— А сенс? — відповів батько питанням на питання.

— Якщо й будуть якісь “заворушкі”, то в центрі міста знаходиться буде спокійніше.

Після 10 хвилин мовчання під діалог ведучих новин до нашої не надто жвавої розмови доєдналась мама.

— Тобто війна за вікном, а ми просто сидітимемо в будинку? Може хоча б для пристойності спустимосся у підвал або бомбосховище?

— А сенс? По центру бомбами “росіяниці” навряд чи будуть шмаляти, — у своєму дусі відповів батько. Зараз розумієш, наскільки гарної думки тоді ми були про своїх “сусідів”.

Після суцільного нерозуміння наших дій настав етап прийняття ситуації. Тато стверджував, що війська окупантів будуть у Харкові через годину-дві. І на диво, це не звучало страшно чи неприйнятно.

— А якщо припустити, що Харків буде приєднаним до росії, то що ми будемо робити? — постало питання.

— Не знаю. Поїдемо. А може й залишимось. Життя не закінчиться, — відповів тато.

— Але це не може відбутися. Про що ви взагалі говорити. Харків буде Україною, — обурилась мама.

— Я вже ні в чому не впевнений, — тихіше сказав тато.

Як би нашій сім'ї чи іншим харків'янам не хотілося думати про такі гіпотетичні наслідки вторгнення росії в Україну, вони залишались можливими. Потрібно було продумати всі варіанти і знайти шляхи їх вирішення. На той момент у нас не було ненависті до росії, як країни, незважаючи на їх довготривалу окупацію Криму і південно-східних територій. Ми відчували огиду до власті й зокрема їх “вождя”.

Вночі напередодні 24 лютого я вийшов на свій балкон, щоб подишати свіжим повітрям. Я не забуду той насичений помаранчевий колір неба, який я тоді побачив. Це було захоплююче, але водночас тривожно. Ніби хтось тобі шепотів: «Незабаром станеться те, про що ти не хочеш думати».

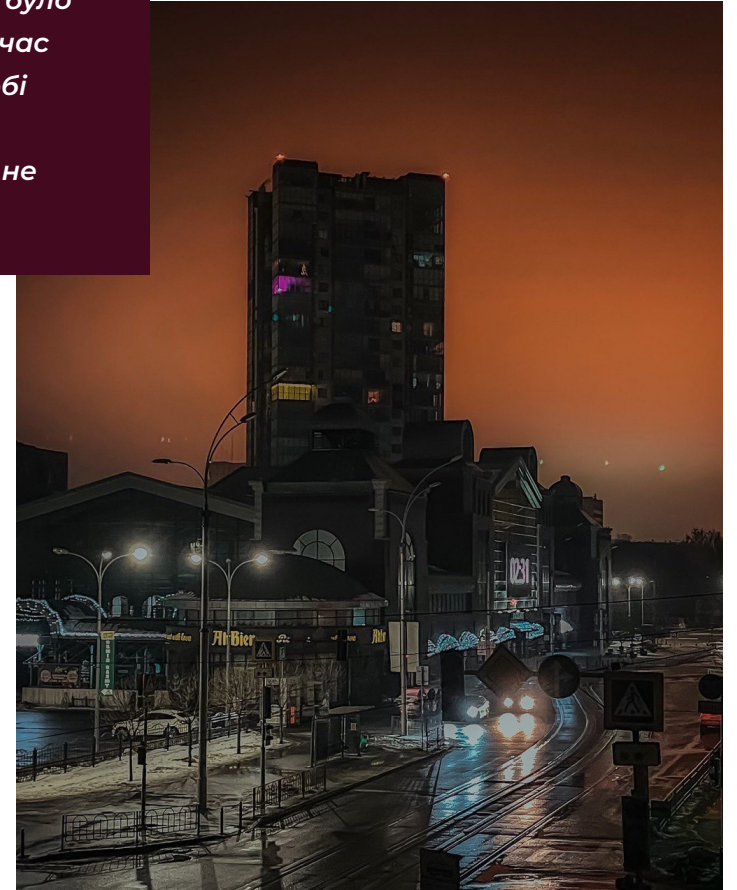
Як люди, що жили в російськомовному середовищі, ми на підсвідомому рівні відчували зв'язок із сусідньою державою, хотіли ми цього чи ні.

Це і не дивно: вивчаючи в школі твори Пушкіна в більшій кількості, ніж Шевченка, ми автоматично впускаємо росію і її культуру до себе. **Ми — те, що ми споживаємо.** І це проблема не лише східних регіонів України. **У першу чергу все починається з людини, з її вибору, що слухати, дивитися, читати, якою мовою розмовляти.**

У Києві, місті, де я живу і навчаюсь вже понад два роки, до війни російську я чув не рідше за українську. У трендах Youtube пісні українських виконавців поступалися російським, а кожне інтерв'ю Дудя стабільно влучало в Топ-10. Прикро? Зараз розумієш, що так. І ти також причетний до цього, додавши свій один перегляд до загальної кількості.

Згодом, коли загроза для життя в Харкові ставала все дедалі серйознішою, ми вирішили переїхати в село до Полтавської області, в якому прожили десь 5 місяців. За цей час я багато чого усвідомив. Я змінився. Кажуть, щоб пройти просвітлення, потрібно спуститися на дно. Цей етап був виконаний, і про нього мені зовсім не хочеться згадувати.

Харків. 22.02.2022.

У перший день перебування в новому місці, лягаючи спати, мені здавалось, що **життя закінчилось. У прямому сенсі.** У нас стрімко закінчувались гроші (бізнес тата накрився, а я втратив можливість підробляти); ми не знали, чи зможемо ще колись повернутись додому (і чи вціліє наш дім), а жодних перспектив не було видно. Це було жахливо. Напевно нічого ще жахливішого я не відчував ніколи.

Але після цього жити ставало легше. З кожним днем ми пристосувалися до нових умов існування, а разом з цим змінювались і всередині. Незважаючи на нестачу грошей, ми знаходили можливість допомагати нашій армії, а я власне намагався підтримувати інформативну війну, публікуючи новину у себе в соціальних мережах.

На початку вересня ми переїхали до Києва. Коли я повертався до столиці, я розумів, що все інше. Здається, ті самі вулички, але коли ти йдеш по ним, відчуваєш себе інакше. А головне: **змінились не вони, а ми самі.** Ми стали сильнішими, загартованішими та сміливішими. Ми нарешті зрозуміли, що ми — одне ціле, а коли ми разом — «нас не подолати». Ми всі пройшли надважливий етап розуміння свого «Я» та визначення себе як окремої нації.

Так, безумовно на це вплинула війна. Так, це дається дуже важко і з диким болем, і, на жаль, ціною життя наших захисників і захисниць. Але ми кожного дня доказуємо всьому світу, що ми незалежні й вільні, і ніхто не здатен відібрати в нас свободу, адже ми — українці.

Кирило СОЛОЩЕНКО

с. Кизлівка. Полтавська область. 07.04.2022

Вільний у час неспокійний

Кожна людина має надздібності, але їх не дарують — їх кують роками. Люди можуть зробити все, що завгодно, головне — вірити у свої сили, уміти трудитися, але при цьому не забувати про життя. Повинен бути баланс, тоді все вийде.

Війна кардинально вплинула на життя всіх українців. Хтось змінив дім, хтось професію, хтось переконання, а хтось навіть покликання. Цей час став надважливою сторінкою в історії кожної галузі нашого буття. Та навіть у найтемніших куточках у найтемніші дні є квіти, які розпускаються й дарують світові свою красу й корисні властивості. Так само відбувається тепер і з українським музичним мистецтвом. Воно виходить на новий щабель. Стає помітними все більше й більше талановитих українських виконавців, які ховалися в тіні більш популярних російськомовних колег. І дехто виходить у світло тільки зараз, невпевненими, обережними кроками, самотійно прокладаючи собі шлях у велике мистецтво. Але це не означає, що вони менш яскраві, ніж уже відомі.

Так зараз відбувається становлення нового співака з псевдонімом Вільний. Автор треків «Ми єдині» та «Як воно є» в миру носить ім'я Миколи Алексеева. Звичайний хлопець із Києва, який живе в «спальнику» з малоповерховою забудовою. Його життя було пересічним, доки не прийшло 24 лютого.

«Я з дитинства займаюся музикою й завжди хотів співати та писати свої пісні. Були різні колективи, із якими я працював: були ансамблі, квартети, хори. Але крайні 10 років поринув у роботу, яка приносила гроші, хоча й не задоволення, забирала всі сили та весь вільний час. Також у цей період я закохався й одружився, з'явилася маленька принцеса — моя доця. Тому часу на творчість просто не було. 24 лютого я втратив роботу. Перший місяць не міг прийти до тями. Але потім зрозумів, що зараз у мене є багато вільного часу, і я просто не маю права його втрачати», — зізнається репер.

Після цього в Миколи з'явилася ідея спробувати записати свій перший трек. Навички звукорежисера та досвід роботи в караоке дозволили втілювати мрію одразу. Тоді вокаліст захопився творчістю, завжди записуючи цікаві ідеї в замітки на телефоні. У першого треку «Ми єдині» це були рядки приспіву, адже «у цей важкий для нас усіх час душа болять щодня за тих, хто на фронті, за тих, кого вже немає, за всіх, хто постраждав і ще постраждає від цих бездумних мерзенних орків». Як і більшість геніальних ідей, ця була випадковою. Надійшла вона дорогою до магазину разом із мінусом одного з гуртів (Океан Ельзи, ТНМК, Бумбокс, Без обмежень), які вподобав Микола, та рядками, записаними раніше.

Він згадує: «І в голову почали приходити слова, яких тоді не вистачало. Я йшов і писав, потім повернувся додому і не випускав з рук телефона, поки не написав останні слова. Поки писав, я вже знав, як хочу, щоб вона звучала».

Тоді щирий патріот, який невпинно прагне поділитися цим зі світом, вирішив, що наразі для нього найголовніше — це підтримати дух наших захисників і взагалі всіх українців, довести, що ми сильні, єдині й ми переможемо. Але для цього потрібно було вийти з тіні й пустити свою творчість у люди. Потрібна була подача, адже перше, по чому зустрічають — це ім'я. Необхідно було віднайти таке, що б відбивало все різноманіття його творчості, але не було марнословним і що б відповідало самій сутності справжнього чоловіка. Звісно, вибрати ім'я, яке б підходило безнадійному романтику, мрійнику й водночас різкому невблаганному патріоту з об'єктивними реалістичними поглядами на життя, — справа непроста. Саме тому люблячий чоловік звернувся за порадою до дружини, образ якої невід'ємно прослідковується в його творах як муза.

«Були різні варіанти, але жоден не припав до душі. І коли дружина запропонувала псевдонім "Вільний", я зрозумів, що це те, що я хотів. Оскільки я пишу про людей і для людей, для нашого могутнього і вільного народу», — з усмішкою розповідає Микола.

При цьому виконавець не прагне стати зіркою. Він вважає кращою нагородою

задоволення людей від його музики. Чоловік вірить, що обов'язково знайде свого слухача й водночас не забуває й про комерційну складову, бо пам'ятає про свій обов'язок годувати сім'ю. Починаючи свій шлях, репер розуміє, що легко не буде. Головна проблема сьогодні — війна. І це проблема всієї України. Але оптимізм усе одно рухає Вільним і він бачить на горизонті чимало нових творів і виконавців, які підкорять серця та світ, оскільки українська музика зараз стрімко розвивається й

надзібності, але їх не дарують — їх кують роками. Люди можуть зробити все, що завгодно, головне — вірити в свої сили, уміти трудитися, але при цьому не забувати про життя. Повинен бути баланс, тоді все вийде. Колись фантасти, такі як, наприклад, Жюль Верн, не знаючи того, творили наше майбутнє, писали про підводні човни, про повітряні кулі, про літаки при тому, що тоді ніхто навіть уявити не міг, що це можливо. А тепер — це реальність», — вірить Микола.

цінує допомогу у творчості, як і завжди готовий простягнути руку ближньому у важливій для нього стезі. Цього дебелого чоловіка зі завжди усміхненими очима під час розмови спокійним, але виразним голосом нелегко розгадати в стриманій манері поведінки, але ті, хто давно його знають, характеризують його так:

«Позитивний, ніколи не падає духом навіть у складних життєвих ситуаціях. Завжди допоможе, підтримає, дасть пораду, цікавий співрозмовник. Веде соціально активний спосіб життя, іноді навіть занадто. Знак зодіаку (Овен) не міг не вплинути на особистість, хоч і надав цілеспрямованості, але виліз боком у вигляді твердолобості. Не ідеальний, зі своїми гріхами й мінусами, як і всі ми. Але Микола завжди залишається людиною й чудовим другом», — ділиться кум співака Дмитро.

Загалом, коли скрізь «руйнування, навколо палає нескінченне багаття й життя зупинилось на мить», дійсно хочеться на самоті кричати на Бога й визнавати реальний ризик потонути у каламуті власних переживань. І виконавець відчув це, як ніхто інший, пройшовши всі етапи прийняття після початку повномасштабної війни. Він так само, як і тисячі українців, уже ніколи не повернеться до себе попереднього. Але розуміє, що може йти тільки вперед, бігти до своєї мети, усвідомлюючи, що «все залишиться, як воно є», а це не найгірший варіант.

тому докази такі нові обличчя як Skofka, Kalush, Shumei. Тому страху невдачі цілеспрямований початківець не має, бо музику вважає частиною себе, без якої в будь-якому разі нікуди. І він готовий працювати, бо знає, що швидкої перемоги не буває. Можна тільки робити кроки, поступові, впевнені, сміливі й продумані до найдрібнішої деталі. Тільки тоді це приведе до бажаної перемоги. Адже з нами сила, з нами правда і воля свята.

«На мою думку, кожна людина має

На шляху до успіху важливо мати підтримку з боку найрідніших. Саме тому герой завжди покладається на вірних друзів, дружину й самого себе. У цьому полі також Вільний відчуває вільно. Природна щирість, прямий відкритий погляд, почуття гумору й баланс між скромністю й здоровою самооцінкою дозволили Миколі зібрати біля себе гарних друзів, із якими виконавець підтримує міцні й вірні стосунки протягом багатьох років. Він завжди дослухається до їхніх оцінок і

Ірина КОБЕЦЬ

«Я завжди знала, що страх для мене не перепона»

У неї не було ні зв'язків, ні контактів, ні великої аудиторії у кільканадцять тисяч підписників. Але натомість було величезне бажання допомогти. Це ще один кращий бік українців, коли перед спільною загрозою ми всі згуртувалися та діяли як єдине ціле — і все задля перемоги.

Юлія Лебедь ще з перших днів війни зрозуміла, що стояти осторонь вона не може, тому використовувала кожну можливість бути корисною у спільній боротьбі. Зараз її основні зусилля зосереджені на зборах коштів Збройним Силам України «для відлову окупантів на нашій землі», як вона зазначає разом із своєю командою у дописах та повідомленнях.

Для тих, хто проводить збори коштів, найголовнішим є долучення людей та поширення, а все це закріплюється на довірі, яку наразі не так просто заслужити. Юлія зазначає, що над цим треба систематично працювати: власне знайти людей, котрі б змогли підтримати збір; перш ніж писати, промоніторити акаунти, щоб з'ясувати їхню громадянську позицію; тоді записати кілька голосових повідомлень, підкріплюючи всю надіслану інформацію. Це займає багато часу, тому деякі мрії та плани доводиться відкладати... А планів у Юлії багато: подорожі, ведення блогу на ютуб, веб-дизайн та програмування. Поки що вони, як і у багатьох з нас, відходять на інший план та жевріють надією колись до цього врешті торкнутися...

Багато чого змінилося з повномасштабним вторгненням. Колись про її рідну Калиту (сміт Броварського району на Київщині) казали «Ой, що то за село без залізниці?», натякаючи на погане розташування. Але ці три кілометри від траси Чернігів-Київ, по якій власне і йшла уся російська нечисть, врятували селище. **«Оточили, але не зайшли»**, з невеликим полегшенням констатувала

Юлія. Тепер про таке начебто «невигідне» розташування думають інакше.

Повномасштабне вторгнення застало Юлію Лебедь саме там. Їй ніхто не дзвонив, і прокинулася вона сама під шум та незвичну активність вдома. Вийшла на кухню, а там мама вже збирає тривожну валізку. В очах повно сліз, нерозуміння й страху. «Юля, війна почалась», — фраза застигла в повітрі, й ніхто не хотів у це вірити. Поки намагалася додзвонитися до батька на роботу і тримала

У момент, коли Юлії подзвонили в бомбосховище, куди її змусила спуститися чергова повітряна тривога, і сказали «Ви зараз потрібні», вона зрозуміла, що це «воно», її дії дійсно важливі й мають значення.

маленьку племінницю на руках, Юлія почула те, від чого всередині аж похололо. «Українці, ми зараз усі повинні зрозуміти одне: в цій повномасштабній війні виживуть не всі», — ця фраза з телебачення врізалася в пам'ять і, як ми знаємо, подальші події стрімко почали це підтверджувати. Коли Юлія згадує перші дні війни, то в неї з'являється відчуття, ніби це все відбувалося довгими тижнями, тоді як насправді ця страшна сторінка української історії розгорнулася за кілька днів. Спочатку було тихо, а потім в якийсь момент вслід за ракетним обстрілом накривати околиці почала артилерія.

Звісно, що спочатку Юлія нікуди не виходила і постійно моніторила новини. Але то десь тут під боком загурчить автомобіль Збройних Сил, то тероборона з автоматами з'явиться на горизонті, чи наш український танк проїде повз... Хлопці та дівчата хоробро захищали свою країну, і дивлячись на них, дівчина зрозуміла: вона та людина, яка теж може це робити. Тому Юлія швидко зреагувала на оголошення у групі містечка про ті задачі, з якими

потрібно допомогти. Тепер це звучить звично, але тоді було дуже тривожно виходити туди, де може статися непоправне, адже ворог був занадто близько.

Записалась. У перший день в сільській раді з жовтою пов'язкою на руці Юля відповідала за паперову роботу, зокрема записувала тих людей, котрі також прийшли допомогти. Хтось охоче взявся за кухарство, а ті, хто йшов в тероборону, все питали, де можна взяти зброю. Люди все приходили й приходили...

У момент, коли Юлії подзвонили в бомбосховище, куди її змусила спуститися чергова повітряна тривога, і сказали «Ви зараз потрібні», вона зрозуміла, що це «воно», її дії дійсно важливі й мають значення. Тому дівчина не зволікала й з наступного дня вже навіть починала заступати на чергування.

Коли дітей з сусіднього селища, яке почали сильно обстрілювати, евакуювали до Калитянського садочку, Юлія разом з односельчанами теж допомагала: проводила малечі інструктажі, облаштовувала кімнати, зашторювала вікна.

Військовим Юлія Лебедь готувала їжу теж. **«Мені ставало легше, коли я була поруч з нашими хлопцями із ЗСУ. Адже я не десь там, а тут, докладаю свої зусилля для спільної перемоги. Коли вони приходили поїсти, то зрозуміло, що були втомлені. Але виду не подавали, усміхалися, щось розповідали, слухали звернення президента... А якось приїхали два танкіста, такі жваві, кажуть, що віджали російський танк. З тої радості навіть довго не їли»**.

Юлія теж пригадує, коли відчула таку ейфорію у себе вдома: **«Сидимо і чуємо такий гул. Виглядаємо у вікно... так, замість того, щоб сховатися (сміється). А там українці їдуть на російських танках і нам махають! Ми так зраділи, це були шалені емоції, і я не відчувала жодного страху, адже українці віджали танк окупантів, і це найголовніше»**.

Виїзд за кордон Юлія не хотіла навіть й розглядати, адже була переконана, що за таке рішення себе зненавидить. Але розмова з сім'єю в один із вечорів змусила її та подругу спакувати свої речі й думати про прихисток у Європі.

Напередодні від'їзду дівчина просто лежала й плакала, бо не хотіла покидати свою батьківщину в такий складний час. З іншого боку, це був останній шанс виїхати у безпечне й тихе місце.

З важким серцем Юлія прямувала на вокзал, багато думала про те, що виїжджає, залишаючи всіх і все в Україні. У дівчини з'явилося відчуття, що вона не буде корисною і втратить зв'язок з тими людьми, які захищають її рідний край. У вирі суму згадалися довгі дні та ночі чергувань. Зі спогадів виринули і два хлопця із Збройних Сил, з якими Юля мала нагоду поспілкуватися ближче в той час, коли допомагала волонтерити. Піддаючись внутрішньому пориву, вона подзвонила до знайомої та попросила знайти їх контакти.

«Я знайшла номер того меншого, звуть Саша», — через три доби від жінки прийшло повідомлення. Юлія на той час уже була в Німеччині. Їхнє з Сашою спілкування почалося з величезного листа з подякою від дівчини за те, що вони *[наші захисники]* роблять щодня, за їхню працю, старання та хоробрість. За цей час, що Юля була за кордоном (а це два місяці), вони здружилися. **«Я постійно питала: «Може потрібна якась допомога?» Але він казав, що ні, все гаразд».**

У Німеччині Юлію з її подругою спочатку прихистила тітка, яка проживала там з сім'єю уже довгий час. А потім дівчата опинилися у сім'ї німця та росіянки. **«Пам'ятаю, що мені це здавалося фантастикою. Я дзвонила батькам і жартома питала: «Ви впевнені, що відправили мене туди, де я буду в безпеці?» Але насправді прийом цієї сім'ї був чудовий. Вони ставилися до нас із розумінням. Звісно, що люди за кордоном не зрозуміють нас так, як українець розуміє українця, ба більше я відчувала оцю нотку «росіянства» з боку жінки».**

Перебування за кордоном Юлії давалося важко. Її намагалися відволікати, кудись водити та спонукати перейти до позитивних емоцій на зміну пустоті, але дівчині натомість хотілося просто «сидіти в куточку, щоб ніхто не чіпав». **«Я весь час казала собі, якщо війна закінчиться зараз, і я приїду вже в Україну, то як дивитимусь в очі людям, які весь час були там? Як я разом з ними буду казати МИ пережили, МИ перемогли цих...»**

Як я це буду говорити, коли весь цей час була за кордоном?» До кінця не усвідомлювалося і те, що Юля отримала статус біженки. **«Коли я почула, що нас так назвали, то це мені так не сподобалося і вивело з себе. Я просто не могла вважати себе біженкою».**

Нова країна подарувала Юлії Лебедь і новий досвід. **«Тут ти одночасно віддалена від інших і з ними сплетена. Ти — індивідуальність і можеш виглядати та бути такою, як тобі подобається».**

Дівчина відмітила, що люди там були напрочуд приємні та привітні, а дізнаючись про її українське походження, всіляко висловлювали свою підтримку. **«Тут і перехожі тобі всміхаються, а що вже казати про тих, хто збирався біля палаток Червоного Хреста. Навіть маргінали знали про**

ситуацію в Україні. «Aaa, Putin... crazy, crazy...» — чула я від них».

«Німці дорожать своїм вільним часом та взагалі життям. Вони доглядають за собою, їздять на велосипедах, вихідні проводять поза домом...

У сім'ї, де я жила, існували непохитні правила, які здавалися мені незвичними. Можливо це тому, що вони виступали за здоровий спосіб життя та єднання з природою, але з настанням ранку ми мали обов'язково відкривати штори для того, щоб сонячне світло потрапило в кімнату та її нагріло. Провітрювання теж потрібно було проводити певним чином, відкриваючи вікна на короткий проміжок часу і слідкуючи за циркуляцією повітря. Німці такі педанти...» — ділиться своїми враженнями Юлія Лебедь.

Попри те, що Німеччина відкривалася гарними краєвидами, які дівчина почала нарешті помічати, бажання повернутися додому залишалося дуже сильним.

На початку червня Юлія приїхала в Україну. Через кілька тижнів на її чергове запитання військовому Саші «Може я чимось допоможу?» хлопець відповів ствердно, бо допомога врешті знадобилася. З цього почався перший збір.

«В мене не було ніяких зв'язків ні з ТРО, ні з волонтерами, я не мала нічого, не знала що, де і як. Та велетенська сума, яку потрібно було зібрати, складала 350 тис. грн. Як мені їх зібрати — я не знаю. Але я зможу». Сума була великою, але дівчина працювала день у день, додатково малювавши портрети на замовлення. У цій справі ніколи не вгадаєш: іноді бувало так, що ті, на кого Юлія Лебедь навіть не думала, відгукувалися, а ті, на кого сподівалася, навпаки.

«У вищі сили я також вірю. Одного вечора попросила про їхню допомогу, а на ранок побачила по телебаченню спів нашої парамедикині Катерини Поліщук відомої як «Пташка» з «Азовсталі». Написала їй — вона поширила. Тоді у зборі був такий ривок — ого-го!»

Я весь час казала собі, якщо війна закінчиться зараз, і я приїду вже в Україну, то як дивитимусь в очі людям, які весь час були там? Як я разом з ними буду казати МИ пережили, МИ перемогли цих... Як я це буду говорити, коли весь цей час була за кордоном?

Зараз Юлія працює у команді з волонтерами. **«Самій все це робити дуже важко»,** – зізнається дівчина. — **«Але у мене такий характер, що труднощі я обожнюю, кайфую, коли знаходжу способи їх подолати. Я завжди знала, що страх для мене не перепона. Війна дала зрозуміти, що я в цьому не помилялася».**

Також Юлія переконана: якщо поставити перед собою ціль і встановити вектор на неї, то ти неодмінно досягнеш результату.

Цими принципами заряджена на перемогу дівчина послуговується й досі: **«Потрібно працювати, коли є сили, адже нам необхідно це все скоріше закінчити. Ми не можемо на цьому зупинитися. Скільки життів вже покладено, скільки страху і болю пережито, сліз і крові пролито, що ми не можемо здатися. І єдине, що нам наразі залишається — це боротися і виборювати свою незалежність та свободу. Тому живемо! Живемо! Перемога обов’язково буде за нами. Україна по-іншому не може, адже ми стільки всього прожили і тепер маємо спільну ціль».**

“Але у мене такий характер, що труднощі я обожнюю, кайфую, коли знаходжу способи їх подолати. Я завжди знала, що страх для мене не перепона. Війна дала зрозуміти, що я в цьому не помилялася.”

Анна МЕЛЬНИК

□ **Автори «#незламних»** □

Ірина ГАВРИШ

Цілеспрямована журналістка зі столиці. Займається волонтерством, любить життя й людей. Цікавий факт. У метро ніколи не користується навушниками, бо любить роздивлятися людей і чути відгомони їхніх розмов. Під час війни ці розмови спонукають її ще більше старатися як волонтеру, щоб допомогти більшій кількості нужденних.

Анна БУХЕР

Мила дівчинка з Києва. Вірна подруга й найбільша підтримка для свого батька-військового. Цікавий факт. За милим обличчям ховаються вольові чортенята. Під час війни вони вийшли назовні й змусили різко змінити пріоритети.

Кирило СОЛОЩЕНКО

Креативний розумаха з Харкова. Завжди дивує всіх неочікуваними рішеннями, але неодмінно знаходить прихильників. Цікавий факт. Розкривається лише найближчим друзям. Під час війни зміг відчутти, що їх може бути набагато більше, ніж він думав.

Ірина КОБЕЦЬ

Темна конячка зі Світлодарська (Донецька обл.) Завжди на позитиві й хвилі навіжених ідей. Цікавий факт. Тричі переселенка (двічі за час повномасштабного вторгнення). Під час війни усвідомила, що з кожною зміною місця трансформується й світогляд, але завжди на краще.

Анна МЕЛЬНИК

Неймовірний скарб дизайну з Рівного. Ніколи не покине в біді й проявить усі дива самопожертви заради спільної справи. Цікавий факт. Любить малювати й ніколи не розлучається зі своїм блокнотом. Вважає, що так краще вкладаються думки в голову, якщо їх візуалізувати.

Наталія ЖЕЛІХОВСЬКА

Викладачка з ННІЖ. Муза й рушій для студентів. Цікавий факт. Одним коментарем уміє надати роботи, яка буде в радість, попри складнощі у виконанні. Завжди залишається в тіні, тихо радіючи успіхам підопічних.

